

Vicepremier, minister én vader
Lodewijk Asscher:

**‘ALS HET
KAN, RIJD
IK OM VIJF
UUR NAAR
HUIS OM
MET MIJN
GEZIN TE
ETEN’**

Als minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid én vicepremier maakt Lodewijk Asscher (40) zich sterk om beroepsziekte nummer één te bestrijden: werkstress. Een gesprek over de veranderende tijdgeest en de combinatie van een zware baan met het vaderschap.

Zoals elke ochtend heeft Lodewijk Asscher vanochtend zijn oudste zoontjes van zeven en vijf jaar naar school gebracht in hun woonplaats Amsterdam.

Zijn jongste zoontje van drie gaat naar de crèche. Opgeruimd zit hij om tien uur aan een Amsterdamse hoteltafel. Buiten stroomt de regen, binnen drinkt hij een cappuccino.

Onder zijn leiding is dit jaar voor het eerst 'de week van de werkstress' uitgeroepen, bedoeld om de risico's van werkdruk en de bijbehorende stress te onderstrepen.

Aandacht voor werkstress is nodig, vindt hij, omdat veel mensen er niet over durven te praten terwijl ze er wél erg ziek van kunnen worden. Een derde van de ziektegevallen op het werk wordt veroorzaakt door stress, twaalf procent van de werknemers kampt met burn-outklachten.

Daarmee is werkstress de voornaamste beroepsziekte, maar het is desondanks een taboe om er met een werkgever openlijk over te praten, vertelt de minister. "Ik denk dat veel stressklachten te verhelpen zijn als werknemers en werkgevers tijdig samen over oplossingen praten. Het klinkt misschien soft, maar het is onnodig om je ervoor te schamen. Stress kan iedereen raken. Het is alleen erg belangrijk om op tijd de signalen te herkennen om een burn-out te voorkomen waardoor je langdurig uit de running raakt."

Als jonge vader met een veeleisende, zware baan ziet u er monter en uitgerust uit. U maakt niet de indruk dat u gebukt gaat onder werkstress.

"Ik heb geen stress, nee. Maar het is ook niet helemaal eerlijk mij te vergelijken met een gemiddelde werknemer. Ik word ontzettend goed ondersteund: ik heb twee secretaresses, een voorlichter, een politiek assistent en een chauffeur. Bovendien kan ik sporten op mijn werk, dat doe ik ook. Alles is erop ingericht dat ik als minister zo

goed mogelijk kan functioneren. En het scheelt dat ik de baas ben. Ik bepaal mijn agenda grotendeels zelf. Als ik stress zou krijgen, is dat aan mezelf te wijten, omdat ik mijn taken onvoldoende afbaken. Een werknemer die misschien bang is voor zijn baas kan moeilijker zelf z'n werk begrenzen. Het gevoel dat je geen grip hebt op je eigen leven is een belangrijke stressfactor."

Valt er in de huidige 24-uurseconomie wel aan de permanente werkdruk te ontkomen?

"Nou, ik geloof niet dat werk vroeger wél helemaal stressvrij was. Mijn vader was advocaat en ik herinner me dat we eens van vakantie thuiskwamen en een cliënt hem in de tuin stond op te wachten. Dat was ook niet echt relaxed thuiskomen, hoor."

Door computers, mobieltjes en tablets kan er zeven dagen per week 24 uur per dag een beroep worden gedaan op werknemers. Dat was een generatie geleden toch anders?

"Per saldo denk ik dat het vooral veel vrijheid geeft dat we ons werk tegenwoordig flexibel kunnen inrichten. Aan de andere kant kan ik me goed voorstellen dat constante bereikbaarheid ook tot stress kan leiden. Je moet ermee om weten te gaan. Ik probeer 's avonds altijd met mijn gezin te eten. Aan tafel kijk ik niet voortdurend op een scherm, want dat vind ik niet gezellig. Pas als mijn kinderen slapen, ga ik weer aan het werk."

Niet alle werkgevers houden zich aan kantoor tijden.

"In Frankrijk mogen sommige werkgevers na 18.00 uur hun werknemers niet meer mailen. Zulke dwingende maatregelen vind ik niet nodig, we kunnen best afspraken maken. Overigens grijpt de inspectie natuurlijk in als een bedrijf zich niet aan de regels houdt. Niet alleen voor werknemers, maar ook voor werkgevers is het erg belangrijk dat mensen gezond zijn.

Een goede werksfeer en fitte, gemotiveerde mensen zorgen voor betere cijfers en houden het ziekteverzuim beperkt. Dat houdt ik werkgevers ook voor: kijk niet zwart-wit naar werknemers als arbeidskrachten, maar zie de hele mens. Als je negeert dat mensen ook privé zorgen hebben, verlies je mogelijk een hoop krachten, omdat ze minder gaan werken, ziek worden of ander werk gaan zoeken. Er zijn voorbeelden van bedrijven die het goed doen. Zo vroeg de

Bilderberg-hotelgroep aan hun kamermeisjes wat zij wilden veranderen. Ze zeiden dat ze in koppels de hotelkamers willen schoonmaken, omdat het werk samen minder saai is. Sindsdien zijn de ziektecijfers gedaald. Zo simpel kan het zijn."

U klinkt optimistisch, maar werkstress is geen nieuw fenomeen. Op de ranglijst van beroepsziekten staat het inmiddels bovenaan. Dat zegt toch wel iets over de belasting in de huidige tijd?

"Ik geloof niet in een maakbare samenleving, maar wél in een veranderbare samenleving. Dat stress een groot probleem is komt ook doordat onze arbeidsomstandigheden sterk zijn verbeterd: vroeger vielen mensen van een steiger of gingen door hun rug, dat gebeurt tegenwoordig minder. Nu veel fysieke problemen zijn verdwenen, rest werkstress. Een nare werksfeer, maar ook een slechte leidinggevende kan een rol spelen. Veel hangt ook af van de privé-situatie. Stellen combineren tegenwoordig vaak twee banen met de zorg voor kinderen, hun ouders of andere familieleden. Als die dubbele druk te lang aanhoudt, kan het op een gegeven moment te veel worden."

Wat vindt u ervan dat vooral vrouwen overbelast dreigen te raken omdat de zorg-/werklast vooral op hun schouders drukt?

"In mijn omgeving zie ik inderdaad veel vrouwen die alles perfect willen doen. Die een belastende baan hebben én ook nog zelf fruithapjes maken voor de baby. Het gevoel van: ik mag niet falen is een extra stressfactor. Ik denk weleens: kan het niet een tandje minder? Dan maak je dat fruithapje niet zelf. Ik heb een vriendin die leidinggevende was bij een groot telecombedrijf én ze was de volmaakte moeder. De laatste jaren zit ze thuis met een burn-out. Doodzonde, ze is een groot talent."

Werkende moeders kampen vaak met schuldgevoelens: óf ze schieten voor hun gevoel tekort in hun gezin óf op hun werk. Valt dit op te lossen?

"Ik herken dit van mijn eigen moeder. Toen mijn twee zusjes, broertje en ik jong waren, werkte ze parttime als wetenschapper. Dat was vroeger nog veel uitzonderlijker dan nu, zij voelde zich er wel schuldig over. We woonden in Den Haag en op een gegeven moment werd ze hoogleraar arbeidsrecht in Nijmegen. 's Ochtends ging ze om half

'In mijn vak heersen nog vrij ouderwetse opvattingen, maar ik verzet me daartegen. Ik vind: het beroep dient maar te veranderen'

zeven de deur uit, ze kwam laat thuis. Het was nog in de tijd dat de supermarkt om zes uur dichtging, ze maakte elke week lijsten met boodschappen, een heel geregeld. Ik heb groot respect voor mijn moeder, voor hoe zij het heeft gedaan. Tegenwoordig is het gebruikelijker dat mannen en vrouwen de taken delen. We proberen de combinatie werk-zorg ook gemakkelijker te maken door verlofregels te moderniseren. Binnenkort wordt het mogelijk om twee weken betaald zorgverlof op te nemen om bijvoorbeeld voor een zieke vriendin te zorgen. En er is net een wet aangenomen, die vaders na de geboorte van hun kind het recht geeft op drie dagen verlof boven op de twee dagen kraamverlof."

Is drie dagen extra vaderschapsverlof niet bar weinig?

"Het is niet veel nee, maar het is een enorm gevecht geweest om het voor elkaar te krijgen: Nederland is een calvinistisch land. Ik vind het ook wel meer dan een symbolische ►

LODEWIJK ASSCHER IN HET KORT
Voordat Lodewijk Frans Asscher (40) minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en vicepremier werd, was hij wethouder in Amsterdam. Hij is getrouwd met Jildau Piena en ze hebben drie kinderen.

‘Ik geloof niet in een maakbare samenleving. Wél in een veranderbare samenleving’

regel, want onderzoek laat zien dat vlak na een geboorte de toon in een gezin wordt gezet. Als een vader tijdens de eerste dagen na een bevalling aanwezig is, komt de zorg niet automatisch alleen bij de vrouw terecht en maken stellen vaker samen afspraken over de verdere zorgverdeling.”

Uw vrouw werkt ook, maar het kan bijna niet anders of de zorg voor de kinderen komt meer op haar neer nu u in Den Haag werkt?

“Mijn vrouw werkt fulltime bij de DNB. We hebben een aantal oppassen. Onze ouders wonen gelukkig in Amsterdam, zij helpen ons als een kind plotseling ziek wordt. Mijn vrouw heb ik beloofd dat ik mijn best wil doen om voor de kinderen te blijven zorgen. Ik heb dan ook zeer bewust gekozen voor Sociale Zaken, omdat je deze portefeuille zelf redelijk kunt managen. Maar ja, soms is er ineens een crisis in Den Haag. Tijdens mijn baan als wethouder fietste ik heen en weer naar het Amsterdamse stadshuis, dat maakte de combinatie met het gezin gemakkelijker. Er ligt nu inderdaad meer druk op mijn vrouw, ik probeer daarom altijd zo goed mogelijk met haar te communiceren.”

Wouter Bos vertrok uit Den Haag omdat hij meer tijd aan zijn kinderen wilde besteden, Camiel Eurlings om een gezin te stichten. Valt een ministerschap wel te combineren met jonge kinderen?

“In mijn vak heersen nog vrij ouderwetse opvattingen: dit hoor je 24 uur per dag te doen en je hoort overal aanwezig te zijn. Maar ik verzet me daartegen. Ik vind: het beroep dient maar te veranderen. Tijdens een kennismakingsgesprek met het secretariaat zei ik dat ik graag mijn kinderen naar school wil brengen. Toen vroeg de secretaresse: ‘Oké minister, op welke ochtend van de week wilt u dat doen?’ Ik zei: ‘Alle ochtenden.’ Dat vond ze heel vreemd. Mijn voorganger Henk Kamp was destijds al opa. Hij woonde in Den Haag, ze waren gewend vroeg te beginnen. Maar ik heb vanaf dag één geïntroduceerd dat mijn afspraken pas gepland kunnen worden na schooltijd. In de dienstauto ben ik telefonisch bereikbaar, omstreeks half tien ben ik op het ministerie. Een andere instructie: ik dineer niet. Mensen willen vaak ‘een hapje eten’, dat doe ik niet. Ik ga niet naar borrels en recepties.

Als het kan, rijd ik om vijf uur naar huis, zodat ik met mijn gezin kan eten. Ik ben heel streng tegen mijn werk, de schoolvakanties hou ik zo mogelijk geheel vrij.”

Het klinkt alsof u als vader pionierswerk aan het Binnenhof moet verrichten?

“Nou, er is natuurlijk wel een nieuwe generatie aangetreden. Melanie Schultz doet het net als ik, zij brengt ook eerst haar kinderen naar school voor ze afspraken plant. Misschien dat het voor mannen nog iets gevoeliger ligt. Een jaar geleden was er een schandaal, toen ik ’s middags naar huis was gegaan om met mijn kinderen Sint-Maarten te lopen. Het stond groot op de voorpagina van *de Telegraaf*: ‘Minister verzuimt bij belangrijk pensioenoverleg’. Ik had ver van tevoren met mijn collega-minister Jeroen Dijsselbloem afgesproken dat hij het overleg zou voeren, het was geen verrassing dat ik er niet bij was. Maar een paar fractievoorzitters hadden de krant ingelicht en er anoniem schande van gesproken: ‘Het is hier geen kleuterschool, je weet toch waar je aan begint als je vicepremier wordt?’ Ik schrok ervan, dacht: dit wordt een rottag. Maar het artikel stond ook op *de Telegraaf*-website en mensen reageerden voornamelijk positief: ‘Die man heeft gelijk, bewindslieden werken al zo hard, laat hem een keer naar huis gaan op Sint-Maarten.’ De volgende dag stond een positief stukje in *de Telegraaf*: ‘Veel steun voor papa Asscher.’ Voor mij een hoopvol teken dat de tijdgeest voor mannen begint te keren.” ■